

VLERËSIMI I NIVELIT TË QEVERISJES DEMOKRATIKE DHE GJITHËPËRFSHIRËSE

dhe i politikave të
vendimmarrjes në shkolla,
për vitin shkollor
2020—2021

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

VLERËSIMI I NIVELIT TË QEVERISJES DEMOKRATIKE DHE GJITHËPËRFSHIRËSE

dhe i politikave të
vendimmarrjes në shkolla,
për vitin shkollor
2020–2021

*Mendimet e shprehura në këtë publikim
janë përgjegjësi e autorëve dhe nuk
pasqyrojnë domosdoshmërisht politikën
zyrtare të Këshillit të Evropës.*

Riprodhimi i fragmenteve (deri në 500
fjalë) është i autorizuar, nëse nuk bëhet
për qëllime komerciale dhe për aq kohë
sa ruhet integriteti i tekstit, nuk nxirret
jashtë kontekstit, nuk jep informacion të
paplote ose nuk e keqorienton lexuesin
në lidhje me natyrën, objektin apo
përmbajtjen e tekstit.

Përgatitur brenda fushës së zbatimit të
projektit “Forcimi i edukimit për qytetari
demokratike në Shqipëri”, i financuar
nga Agjencia Suedeze për Zhvillim dhe
Bashkëpunim Ndërkombëtar (Sida).

PËRMBAJTJA

LISTA E SHKURTIMEVE	4
1. PREZANTIM	5
2. PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE	7
3. METODOLOGJIA	9
4. VLERËSIMI I NIVELIT TË QEVERISJES DEMOKRATIKE E GJITHËPËRFSHIRËSE DHE I POLITIKAVE E PRAKTIKAVE VENDIMMARRËSE	11
4.1 Analiza ligjore e qeverisjes dhe e organeve vendimmarrëse	12
4.1.1 E drejta e fëmijës për të shprehur opinione dhe për t'u dëgjuar	13
4.1.2 Organizimi dhe funksionimi i Qeverisë së Nxënësve	13
4.1.3 Organet e tjera qeverisëse që veprojnë në nivel shkolle	16
4.2 Analiza e rezultateve të pyetësorëve të nxënësve dhe mësuesve	17
4.2.1 Komentet nga nxënësit	20
4.2.2 Përgjigjet e mësuesve	26
5. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME	29
SHTOJCA	31

LISTA E SHKURTIMEVE

EKD	Edukimi për Kulturë Demokratike
ENOC	Rrjeti Evropian i Avokatëve të Popullit për Fëmijë
EQD	Edukimi për Qytetari Demokratike
KiE	Këshilli i Evropës
KRKKD	Kuadri i Referencës për Kompetencat për Kulturë Demokratike
MAS	Ministria e Arsimit dhe Sportit
OJQ	Organizata joqeveritare

1. PREZANTIM

Ky dokument është hartuar në kuadër të Projektit të Këshillit të Evropës (KiE) Forcimi i Edukimit për Qytetarinë Demokratike në Shqipëri. KiE-ja kontrakttoi Zyhrada Kongolin, konsulente lokale, për të vlerësuar nivelin e qeverisjes demokratike dhe gjithëpërfshirëse dhe të politikave e praktikave të vendimmarrjes në 25 shkollat e zgjedhura pilot për vitin shkollor 2020–2021.

Arsimi luan një rol thelbësor në krijimin dhe promovimin e vlerave themelore të shoqërisë dhe të demokracisë. Sfida me të cilën përballet shoqëria e sotme është të edukojë breza të suksesshëm të rinjsh, me njohuri, vlera dhe kapacitete të përshtatshme për t'u bërë qytetarë të përgjegjshëm dhe për të luajtur rol aktiv në komunitetet dhe shoqërinë e tyre.

Zhvillimi i kulturës demokratike duhet të fillojë në fazat e hershme dhe institucioni arsimor është mjedisi i përshtatshëm për t'u ofruar nxënësve modele dhe imazhe parimore të platformave të qeverisjes demokratike. Nga ana tjetër, proceset gjithëpërfshirëse dhe me pjesëmarrje rrënjësinë qëndrime dhe sjellje që kontribuojnë në vlerat e qëndrueshme që lidhen me qytetarinë demokratike.

Përveç rolit që luajnë aspektet shkollore, modelet e mira dhe funksionale të organeve qeverisëse demokratike dhe gjithëpërfshirëse i pajisin nxënësit me njohuri, aftësi dhe vlera të vlefshme plotësuese, si respekti ndaj diversitetit dhe përgjegjësisë. Për më tepër, u jep atyre përvojë në zbatimin e koncepteve të tilla në praktikë.

Përvoja në praktikat demokratike dhe vendimmarrëse në nivel shkolle ndikon në rritjen e besimit të fëmijëve te proceset demokratike, si dhe i nxit ata për t'u përfshirë në procese të tilla në të ardhmen.

2. PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Një fushë e rëndësishme e zbatimit të KRKKD-së¹ është qasja në nivel shkolle. Sipas udhëzimeve për zbatimin e KRKKD-së, qasja në nivel shkolle integron vlerat demokratike dhe parimet e të drejtave të njeriut në mësimdhënie dhe mësimnxënie, në qeverisje dhe në atmosferën e përgjithshme të shkollës, si dhe kontribuon ndjeshëm në përvojën e nxënësve të rinj, në zhvillimin dhe në praktikimin e kompetencave demokratike.

Përmes qeverisjes së shkollës, fëmijët mund të fitojnë përvojë në njohjen dhe praktikimin e koncepteve të demokracisë dhe të të drejtave të njeriut. Mjedisi shkollor është vatër e përsosur që mund t'i pajisë ata me kompetenca të zbatueshme për kulturë demokratike. Pjesëmarrja në zgjedhjen e përfaqësuesve për organet qeverisëse dhe vendimmarrëse të shkollës dhe/ose pjesëmarrja në organe të tilla, është një ndër mundësitë dhe përvojat e tyre të para për të zhvilluar dhe për të praktikuar kompetencat demokratike.

Këto kompetenca do të jenë të vlefshme dhe do t'i shërbejnë atyre gjatë gjithë jetës në lidhje me angazhimin e tyre aktiv dhe bashkëjetesën në shoqëri të ndryshme. Kur nxënësit ndihen të angazhuar në jetën e shkollës dhe kanë marrëdhënie të mira me mësuesit dhe drejtuesit e shkollës, arritjet e tyre në shkollë mund të përmirësohen dhe po kështu mund të përmirësohet edhe cilësia e jetës dhe pritshmëritë e tyre brenda dhe jashtë shkollës.

Në bazë të Kartës së KiE-së lidhur me Edukimin për Qytetarinë Demokratike dhe Edukimin për të Drejtat e Njeriut², zbatimi i kuadrit ligjor dhe rregullator duhet të udhëhiqet nga konceptet dhe objektivat e parashikuar në këtë Kartë.

Vlerësimi i nivelit të qeverisjes demokratike dhe gjithëpërfshirëse dhe i praktikave të vendimmarrjes në 25 shkolla të pilotuara dhe niveli i përafrimit me Kornizën Referuese të Kompetencave për Qytetarinë Demokratike, është parakusht i domosdoshëm për planifikimin e masave efektive të ndërhyrjeve për të forcuar edukimin demokratik të qytetarisë.

Është e rëndësishme të merret parasysh ndikimi që pati pandemia COVID-19 në veprimtaritë e organeve drejtuese të shkollave, ashtu sikurse ndikoi dhe në fushat e tjera të arsimit dhe të jetës në përgjithësi. Mandati i Qeverisë së Nxënësve është një vit shkollor, prandaj me kufizimet dhe ndryshimet e shkaktuara nga pandemia, u kufizua edhe niveli i informacionit dhe i veprimtarive të ndërmarra nga ky organ gjatë këtij viti të pazakontë.

-
1. Kuadri Referues i Kompetencave për Kulturë Demokratike, vëllimi 3, Udhëzues për Zbatim, Këshilli i Evropës <https://rm.coe.int/prems-008518-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-3-8575-bashkë/16807bc66e>
 2. Karta e Këshillit të Evropës për Edukimin për Qytetarinë Demokratike dhe Edukimin për të Drejtat e Njeriut, e miratuar në kuadër të Rekomandimit CM/Rec (2010) të Komitetit të Ministrave.

3. METODOLOGJIA

Për të vlerësuar nivelin e politikave dhe të praktikave të qeverisjes demokratike e gjithëpërfshirëse dhe vendimmarrëse përkundrejt parimeve dhe standardeve të KiE-së, u zbatua një metodologji kërkimore në 25 shkollat e përzgjedhura, që marrin pjesë në projekt për vitin shkollor 2020–2021.

Kjo metodologji do t'i shërbejë objektivit të vlerësimit dhe do t'u përgjigjet pyetjeve të mëposhtme kërkimore:

1. Deri ku shtrihet kuadri ligjor që mbështet konceptet e decentralizimit dhe të autonomisë, si dhe krijimin dhe rolin e platformave të qeverisjes dhe vendimmarrjes në nivel shkolle?

Veprimtaritë:

- ▶ Rishikimi i kuadrit ligjor për sistemin arsimor parauniversitar, duke përfshirë ligjin dhe vendimet e ministrave për të vlerësuar nivelin e autonomisë dhe përfshirjen e palëve të interesuara;
2. Cilat janë praktikat në funksionimin e organeve qeverisëse dhe vendimmarrëse në 25 shkollat e zgjedhura dhe sa demokratike dhe gjithëpërfshirëse janë ato?

Veprimtaritë:

- ▶ Hartimi i pyetësorëve që synojnë mbledhjen e informacionit, duke kontribuar në vlerësimin e nivelit të funksionit demokratik dhe gjithëpërfshirës të organeve të qeverisjes dhe vendimmarrjes në 25 shkollat e zgjedhura;
- ▶ Përveç kësaj, pyetësi synonte nivelin e praktikimit të vlerave demokratike, të ushtruara nga mësuesit, në ofrimin e mundësive të barabarta për pjesëmarrjen e nxënësve, si dhe qëndrimin e mësuesve ndaj këtyre praktikave.
- ▶ Rekomandimi i ndërhyrjeve më të realizueshme për të siguruar pajtueshmëri të mëtejshme me parimet e KiE-së.

Metodologjia është hartuar në dy pjesë. Pjesa e parë u krye përmes hulumtimit të dokumentacionit, duke iu përgjigjur pyetjes së parë kërkimore dhe kontriboi gjithashtu edhe në përmirësimin e pyetësorëve. Dy pyetësorë të veçantë u krijuan për të mbledhur informacion mbi praktikat dhe perceptimet e nxënësve mbi funksionimin dhe performancën e organeve qeverisëse në shkollën e tyre, si dhe mbi qasjen e mësuesve. Pyetësorët për nxënësit kishin si synim nxënësit nga klasa VI deri në klasën XII, duke pasur parasysh se në qeverisjen e nxënësve përfshihen nxënësit e këtyre klasave. Pyetësorët e nxënësve u zhvilluan duke marrë parasysh standardet etike dhe parimet e Politikës ENOC për Mbrojtjen e Fëmijëve³. Pjesa e dytë e hulumtimit u bazua në shpërndarjen dhe plotësimin e pyetësorëve nga nxënësit dhe mësuesit.

Qëllimi i kësaj analize është vlerësimi i nivelit të qeverisjes demokratike dhe gjithëpërfshirëse dhe i politikave dhe praktikave vendimmarrëse. Prandaj, u rishikua dhe u vlerësua edhe baza ligjore, që parashikon krijimin, përbërjen dhe funksionimin

3. <http://enoc.eu/wp-content/uploads/2021/01/Child-protection-policy-2021.pdf>

e organeve të ndryshme qeverisëse dhe vendimmarrëse në nivel shkolle, si: Këshilli i Prindërve, Komiteti i Etikës dhe Sjelljes, Bordi i Institucionit Arsimor dhe Këshilli i Mësuesve. Hulumtimi iu referua dokumenteve dhe praktikave të KiE-së.

Rezultatet e vlerësimit të situatës aktuale, mbi rishikimin e politikave dhe praktikave, do të udhëheqin formësimin e ndërhyrjeve në nivel shkolle, përmes zhvillimit të planeve për adresimin e duhur. Prandaj, aplikimi i një metodologjie të përshtatshme për vlerësimin e situatës aktuale, qe me rëndësi vendimtare.

4. VLERËSIMI I NIVELIT TË QEVERISJES DEMOKRATIKE E GJITHËPËRFSHIRËSE DHE I POLITIKAVE E PRAKTIKAVE VENDIMMARRËSE

Vlerësimi i nivelit të qeverisjes demokratike dhe gjithëpërfshirëse dhe i politikave e praktikave vendimmarrëse në 25 shkollat e përzgjedhura, që marrin pjesë në projekt për vitin shkollor 2020–2021, bazohet në Kuadrin Referues të Kompetencës për Kulturë Demokratike dhe, në veçanti, në udhëzimet e tij për zbatim. Për më tepër, ajo bazohet në konceptet kryesore të qasjes në nivel shkolle, e cila nënkupton përfshirjen aktive të të gjithë aktorëve në një shkollë. Ndër tri fushat kryesore, që konsiderohen pjesë e qasjes në nivel shkolle, ky vlerësim është përqendruar te qeverisja dhe kultura e shkollës.

Vlerësimi bazohet në parimet kryesore të mëposhtme, të vlerësuara si të rëndësishme për qasjen në nivel shkolle, sipas KRKKD-së:⁴

- ▶ **Respektimi i kontekstit vendor dhe i mënyrave vendore të të punuarit.** Një kulturë demokratike nuk mund t'i imponohet një shoqërie nga jashtë, por duhet të ndërtohet nga vetë qytetarët, ashtu si një kulturë shkollore demokratike nuk mund të imponohet nga jashtë, por duhet të ndërtohet duke përfshirë të gjithë aktorët.
- ▶ **Fuqizimi i të gjithë aktorëve për të dalë me zgjidhjet e veta për sfidat me të cilat përballen, duke u bazuar në vlerësimin e situatës.** Nuk ka një zgjidhje kryesore të vetme për sfidat me të cilat përballen individët në institucione dhe në vende të ndryshme. Përmes vlerësimit të situatës aktuale në shkollë, duke përfshirë edhe nevojat dhe kapacitetin e saj, aktorët kryesorë i kuptojnë më mirë sfidat e veçanta dhe fuqizohen për të ndërmarrë veprimet e tyre. Kjo, nga ana tjetër, i bën ata të ndihen më të zotë për procesin dhe më të motivuar për ndryshim.
- ▶ **Nxitja e të mësuarit përmes të vepruarit me pjesëmarrjen e të gjithë aktorëve.** Kompetencat demokratike zhvillohen më së miri përmes praktikimit të tyre të përditshëm, duke përfshirë edhe pjesëmarrjen në vendimmarrje, marrëdhënieve të respektueshme dhe të barabarta, si dhe metodave demokratike të mësimdhënies e të mësimnxënies. Kjo nënkupton një partneritet të përkushtuar të të gjithë aktorëve – duke filluar nga nxënësit, mësuesit, drejtuesit e shkollave dhe prindërit deri tek autoritetet vendore dhe aktorët e tjerë të komunitetit – i cili shpjegon rëndësinë e qasjes në

4. <https://rm.coe.int/prems-008518-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-3-8575-co/16807bc66e>

tërësi të institucioneve arsimore në mësimin dhe në promovimin e kulturës së demokracisë.

Zhvillimi i kompetencave për kulturë demokratike arrihet më mirë në shkollat ku nxënësit ndihen të vlerësuar, të respektuar dhe të përfshirë dhe ku mbizotërojnë marrëdhëniet pozitive midis mësuesve/drejtuesve të shkollës dhe nxënësve, si dhe midis vetë stafit pedagogjik.

4.1 ANALIZA LIGJORE E QEVERISJES DHE E ORGANEVE VENDIMMARRËSE

Ligji kryesor, që rregullon veprimtarinë dhe qeverisjen e institucioneve parauniversitare, është ligji për sistemin arsimor parauniversitar⁵. Në bazë të rekomandimit të KiE-së⁶ për qeveritë e shteteve anëtare për ta bërë EKD-në (edukimi për kulturë demokratike) një objektiv parësor të politikëbërjes dhe të reformave arsimore, Shqipëria është angazhuar në rishikimin dhe përditësimin e kuadrit të saj politik dhe ligjor. Në këtë drejtim, ndryshimet e bëra në vitin 2015⁷, në ligjin për arsimin parauniversitar, parashikojnë që sistemi i arsimit parauniversitar të orientohet drejt perspektivave të reja për të mësuarin, të lidhura më qartë me konceptet dhe kompetencat e EKD-së.

Në zbatim të ligjit, qëllimi i sistemit të arsimit parauniversitar është që t'i krijojë kushte dhe mundësi nxënësve për të ndërtuar dhe për të zhvilluar njohuritë, aftësitë, qëndrimet dhe vlerat e një shoqërie demokratike, ndër të tjera, përmes përvetësimit të vlerave kulturore dhe qytetare, zhvillimit të përgjegjësisë ndaj vetes, të tjerëve, si dhe ndaj shoqërisë.

Dokumenti i politikave për sistemin arsimor parauniversitar, i cili është në proces përmbyllës⁸, përfshin, në objektivat e politikave, një arsim parauniversitar cilësor dhe gjithëpërfshirës, që u krijon kushte nxënësve të zhvillojnë njohuri, aftësi, qëndrime dhe vlera në përputhje me standardet e shoqërive demokratike.

Këto standarde i ndihmojnë nxënësit të përballen me sfidat e jetës në mënyrë konstruktive dhe të kontribuojnë në ndërtimin e së ardhmes të tyre dhe të komunitetit.

Qeveria e Nxënësve është pjesë e sistemit qeverisës të arsimit⁹, krahas institucioneve dhe organeve që veprojnë në nivel qendror dhe vendor, si: ministria përgjegjëse për arsimin, këshilli kombëtar për arsimin parauniversitar, njësitë arsimore vendore, këshilli vendor për arsimin parauniversitar, bordi i institucioneve arsimore dhe këshilli i mësuesve.

5. Ligji nr. 69/2012, "Për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar.

6. Rekomandimi Rec (2002) 12 i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare mbi edukimin për qytetarinë demokratike.

7. Ligji nr. 56/2015, "Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 69/2012 'Për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë'".

8. <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2021/05/Draft-Strategjia-per-Arsimin-2021-2026.pdf> (konsultuar më 10 maj 2021)

9. Kapitulli IV i ligjit nr. 69/2012, "Për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar.

4.1.1 E drejta e fëmijës për të shprehur opinione dhe për t'u dëgjuar

Pjesëmarrja dhe përfshirja e nxënësve në proceset vendimmarrëse në nivel shkolle është e lidhur gjithashtu me të drejtat e fëmijës për të shprehur opinione dhe për t'u dëgjuar. Ndërkohë që legjislacioni për sistemin arsimor parauniversitar rregullon të drejtat e fëmijëve si nxënës, një legjislacion i veçantë rregullon në mënyrë gjithëpërfshirëse të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve. Ndër qëllimet kryesore të ligjit për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve¹⁰ është garantimi i mirëqenies dhe përmirësimi i cilësisë së jetës së fëmijës, përmes promovimit dhe mundësimit të zhvillimit të tyre në shoqëri, si dhe marrjes së masave për të siguruar ushtrimin e të drejtave nga ana e fëmijës, në përputhje me zhvillimin e personalitetit, duke u bazuar në interesin më të lartë të fëmijës.

Pjesëmarrja, dëgjimi dhe respektimi i mendimit të fëmijës, sipas moshës dhe aftësisë për të kuptuar është një nga parimet e ligjit. Ligji trajton, veçanërisht, lirinë e fjalës së fëmijës¹¹, të drejtën për t'u dëgjuar¹² dhe të drejtën për t'u informuar¹³.

Fëmijët, sipas moshës dhe aftësisë së tyre për të kuptuar, kanë të drejtë të shprehin lirshëm, individualisht dhe kolektivisht, pikëpamjet dhe opinionet e tyre për çdo çështje që u përket atyre drejtpërdrejt ose komunitetit. Fëmijët kanë të drejtë të kërkojnë dhe të marrin çdo lloj informacioni në lidhje me arsimimin e tyre. Për më tepër, fëmijëve u garantohet liria e organizimit¹⁴ dhe institucionet arsimore kanë për detyrë të monitorojnë nëse kjo e drejtë garantohet nga institucionet përgjegjëse.

Në këtë aspekt, Qeveria e Nxënësve është sa një platformë po aq edhe një mjet për fëmijët, përmes së cilës ata shprehin pikëpamjet dhe opinionet e tyre për çështjet që u interesojnë, që i shqetësojnë dhe që ndikojnë drejtpërdrejt tek ata. Zakonisht, ajo përbëhet nga fëmijë të moshës 11–18 vjeç dhe synon të kryejë detyra që përputhen me moshën dhe aftësinë e tyre për të kuptuar dhe për të marrë përgjegjësi.

4.1.2 Organizimi dhe funksionimi i Qeverisë së Nxënësve

Në bazë të dispozitës përkatëse të ligjit¹⁵, Qeveria e Nxënësve është një organ që mbron dhe promovon të drejtat e nxënësve dhe që mbështet mirëfunksionimin e shkollës. Neni që i referohet Qeverisë së Nxënësve është i sipërfaqshëm, por e ngarkon ministrinë përkatëse të nxjerrë një udhëzues mbi themelimin dhe funksionimin e saj. Sidoqoftë, ai parashikon edhe dy rregullore të pavarura në lidhje me zgjedhjen e kryetarit të qeverisë së nxënësve në arsimin e mesëm (gjimnaz), si dhe me rolin e qeverisë së nxënësve për zgjedhjen e mësuesit mbështetës.

Rregulloret e hollësishme për ngritjen, funksionimin dhe rolin e qeverisë së nxënësve jepen në udhëzimin e ministrit¹⁶. Ky udhëzues rregullon statusin, misionin dhe të drejtat

10. Ligji nr. 18/2017, "Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve".

11. Neni 12 i ligjit nr. 18/2017, "Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve".

12. Neni 13, po aty.

13. Neni 14, po aty.

14. Neni 16, po aty.

15. Neni 36 i ligjit nr. 69/2012, "Për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar.

16. Udhëzues i ministrit të Arsimit dhe Shkencës (aktualisht Ministria e Arsimit dhe Sportit) nr. 25, datë 2.8.2013, "Për organizimin dhe funksionimin e qeverisë së nxënësve", i ndryshuar me udhëzimin nr. 22, datë 4.10.2019.

dhe përgjegjësitë e Qeverisë së Nxënësve. Ai parashikon rregulla të hollësishme për krijimin e Qeverisë së Nxënësve, përbërjen e saj dhe procedurën e zgjedhjes. Zgjedhjet për Qeverinë e Nxënësve mbahen në fillim të çdo viti shkollor, gjë që tregon se mandati i Qeverisë së Nxënësve zgjat një vit.

Qeveria e Nxënësve përbëhet zakonisht prej nxënësve nga klasa VI deri në klasën IX, duke pasur parasysh se shumica e shkollave ofrojnë arsimin bazë (nga klasa I–IX). Bëjnë përjashtim këtu shkollat e vogla, që ofrojnë vetëm shkollën fillore, ku në qeveri mund të marrin pjesë edhe nxënësit nga klasa IV–VI. Kryetari i qeverisë së nxënësve zgjidhet nga klasat IV–VIII, për arsimin bazë dhe nga klasat X–XI, për arsimin e mesëm, i cili më pas ka të drejtë të kandidojë për zgjedhjet e Parlamentit të Nxënësve të Shqipërisë. Kryetari është edhe përfaqësuesi i nxënësve në Bordin e Shkollës.

Procedura e zgjedhjeve rregullohet në detaje përmes udhëzuesit dhe përfshin veçoritë e ndryshme të shkollave, si madhësinë e shkollës, numrin e klasave paralele dhe faktin nëse shkolla ofron ciklin e plotë të arsimit bazë apo vetëm arsimin fillor.

Procedurat e zgjedhjeve, në kategori të ndryshme shkollash, kanë të përbashkët rregullin e shumicës së votave, si dhe kërkesën e mbikëqyrjes nga një mësues i shkollës, nga mësuesi kujdestar ose nga një mësues i caktuar nga drejtori i shkollës për këtë qëllim.

Qeveria e Nxënësve, e themeluar në secilën shkollë me nismën e nxënësve të shkollës dhe sipas rregullave të përcaktuara me ligj dhe udhëzimit përkatës, është një organ që funksionon në nivel shkolle. Misioni i saj është të promovojë dhe të mbrojë të drejtat e nxënësve, të kontribuojë në zhvillimin dhe përmbushjen e interesave të tyre, të mbështesë mirëfunksionimin e shkollës, si dhe të përfaqësojë nxënësit e shkollës në marrëdhëniet me drejtuesit e shkollës, me komunitetin dhe me nxënësit e shkollave të tjera.

Qeveria e Nxënësve gëzon një sërë të drejtash që lidhen me misionin e saj. Konkretisht, ajo ka të drejtë të paraqesë shqetësimet lidhur me mbrojtjen e të drejtave të nxënësve të shkollës dhe me mirëfunksionimin e drejtimit të shkollës ose organeve të tjera që funksionojnë në nivel shkolle, siç është: Bordi i Shkollës, Këshilli i Mësuesve ose Këshilli i Prindërve. Përveç kësaj, ajo mund t'i drejtohet Komitetit për Etikën dhe Sjelljen dhe çdo organi tjetër, për çdo veprim apo mosveprim që mund t'i shkaktojë nxënësve diskriminim, dhunë, keqtrajtim ose dëm moral brenda mjediseve të shkollës.

Nga ana tjetër, Qeveria e Nxënësve ka përgjegjësi që t'u krijojë mundësi nxënësve, që të dëgjohen, të marrin pjesë dhe të mbështeten. Për këtë qëllim, ajo ka për detyrë të organizojë veprimtari përmes të cilave nxënësit kanë mundësi të shprehin idetë në interesin e tyre më të mirë dhe në interesin e shkollës; të organizojë veprimtaritë e nxënësve në dobi të shkollës; të kontribuojë në krijimin e një klime pozitive në shkollë, veçanërisht në zgjidhjen e konflikteve nxënës-nxënës, nxënës-mësues; të ndërmarë veprimtari që edukojnë dhe promovojnë vlerat demokratike, që rrisin pjesëmarrjen e nxënësve në proceset e vendimmarrjes, për të kontribuar në ndërgjegjësimin e nxënësve në lidhje me problemet sociale brenda dhe jashtë shkollës dhe për t'i ndihmuar ata që të zgjidhin problemet me të cilat përballen grup-mosha e tyre.

Përveç kësaj, një nga përgjegjësitë e Qeverisë së Nxënësve është që, çdo dy vjet, të përzgjedhë nga kuotat e përcaktuara për kategoritë e veçanta, nxënësit e shkollës që do të kandidojnë për Parlamentin e Nxënësve të Shqipërisë.

Qeveria emëron¹⁷ nxënësit që do të jenë pjesë e Komitetit të Etikës dhe Sjelljes në shkollë. Qeverisë së Nxënësve i jepet, gjithashtu, rol i rëndësishëm në parandalimin dhe zvogëlimin e abuzimit të nxënësve me duhanin, alkoolin dhe drogën, bulizmin, si dhe ndaj braktisjes së shkollës. Ajo mund ta zgjerojë ndikimin e saj edhe përmes bashkëpunimit dhe organizimit të veprimtarive të përbashkëta me Qeverinë e Nxënësve nga shkollat e tjera.

Qeveria e Nxënësve drejtohet nga një kryetar, i cili zgjidhet mes anëtarëve të qeverisë, me një shumicë të thjeshtë votash të anëtarëve të saj, në bazë të kandidimit të më shumë se një kandidati. Përveç kryetarit, Qeveria e Nxënësve ka një sekretar, që zgjidhet në mbledhjen e saj të parë.

Kryetari i Qeverisë së Nxënësve nuk duhet të ketë marrëdhënie familjare me drejtorin e shkollës. Kryetari mund të shkarkohet nga detyra nga drejtori i shkollës, nëse ai shkel rregulloret e shkollës ose legjislacionin në fuqi. Qeveria e Nxënësve funksionon në përputhje me legjislacionin në fuqi, me Rregulloren e brendshme të shkollës dhe me Rregulloren e vet.

Rregullorja e Qeverisë së Nxënësve hartohet nga grupet e punës, që përbëhen nga nxënës dhe miratohet nga vetë qeveria, pasi të ketë marrë pëlqimin nga Bordi dhe drejtori i shkollës.

Ndryshimet e bëra në vitin 2019 në udhëzues, në lidhje me organizimin dhe funksionimin e Qeverisë së Nxënësve, zgjeruan fushën e të drejtave dhe përgjegjësi të saj, si dhe përshkruan detyrat e veçanta të kryetarit, të sekretarit dhe të anëtarëve. Ndërkohë që roli i kryetarit përqendrohet te lidhshipi dhe te përfaqësimi i qeverisë si organ përfaqësues në raport me organet e tjera dhe palët e treta, detyrat e sekretarit përqendrohen te dokumentimi dhe komunikimi, roli i anëtarëve të Qeverisë së Nxënësve përqendrohet në shprehjen/përcjelljen e mendimeve të shokëve dhe shoqeve të tyre tek organet drejtuese të shkollës, si dhe informimin e tyre lidhur me vendimmarrjet për çështjet që prekin nxënësit.

Qeveria e Nxënësve ka të drejtë të ketë një mjedis të vetin në shkollë, që të komunikojë me sa më shumë nxënës dhe të sigurojë informimin dhe përfshirjen e vazhdueshme të nxënësve të tjerë, si dhe të afishojë njoftimet dhe të botojë gazetën e nxënësve.

Qeveria e Nxënësve mbështetet nga një mësues, i cili e ndihmon atë në hartimin dhe në zbatimin e veprimtarive të saj dhe, në veçanti, në hartimin e Rregullores së Qeverisë së Nxënësve. Mësuesi mbështetës zgjidhet nga Qeveria e Nxënësve dhe emërohet nga drejtori i shkollës, duke i lejuar mësuesit të ketë më pak ngarkesë pune në lidhje me mbikëqyrjen e klasave. Kur mësuesi/ja mbështetës nuk i kryen detyrat, qeveria kërkon zëvendësimin e tij/saj.

Veprimtaria e Qeverisë së Nxënësve bazohet në një plan vjetor, i cili përbën një dokument të hartuar dhe të zbatuar prej tyre në bashkëpunim me nxënësit e shkollës. Qeveria e Nxënësve i informon rregullisht nxënësit për veprimtaritë e saj. Ajo mund të ftojë në takime e veprimtari nxënës të tjerë, kryesisht nga arsimi fillor, që nuk janë të përfaqësuar në qeveri, si dhe përfaqësues të drejtuesve të shkollës, Bordit, Këshillit të

17. Neni 36 i urdhrat nr. 31, datë 28.1.2020, "Për miratimin e rregullores për funksionimin e institucioneve arsimore parauniversitare në Republikën e Shqipërisë".

Prindërve, mësues ose përfaqësues të OJQ-ve. Një mënyrë tjetër për të komunikuar veprimtarinë e saj me aktorët e shkollës, është përmes raportit vjetor, që u vihet në dispozicion nxënësve dhe i paraqitet drejtorisë, kryetarit të Bordit dhe kryetarit të Këshillit të Prindërve.

Kryetari i Qeverisë së Nxënësve është i detyruar të kërkojë leje me shkrim nga drejtori i shkollës për veprimtaritë jashtëshkollore të organizuara prej tyre, brenda ose jashtë mjediseve të shkollës. Nga ana tjetër, drejtori i shkollës ka disa detyrime ndaj Qeverisë së Nxënësve. Domethënë, drejtori duhet t'u vërë në dispozicion aktet përkatëse ligjore dhe rregullatore; t'i takojë ata periodikisht, çdo dy muaj, për propozimet dhe shqetësimet që mund të kenë; t'u sigurojë një vend të caktuar ku të zhvillojnë veprimtaritë dhe një vend ku të afishojnë njoftimet e ndryshme; t'i përfshijë ata në hartimin e dokumenteve rregullatore dhe planifikuese; si dhe, nëse është e nevojshme, t'i ftojë në takime të organeve të tjera funksionale në nivel shkolle.

4.1.3 Organet e tjera qeverisëse që veprojnë në nivel shkolle

Përfaqësuesit e Qeverisë së Nxënësve ose nxënësit e caktuar nga ky organ janë, gjithashtu, anëtarë të organeve të tjera qeverisëse dhe vendimmarrëse, që funksionojnë në secilën shkollë, të tilla si: Bordi, Komisioni i Etikës dhe Sjelljes dhe Komisioni i Shëndetit, Sigurisë, Mirëmbajtjes dhe Mjedisit.

Një organ shumë i rëndësishëm vendimmarrës, që vepron në nivel shkolle, është Bordi i Institucionit Arsimit¹⁸, i njohur ndryshe si Bordi i Shkollës, i cili përbëhet nga prindërit, nxënësit, mësuesit, përfaqësuesit e qeverisjes vendore dhe të komunitetit. Drejtori nuk është pjesë e këtij Bordi. Bordi i Shkollës kryen një gamë të gjerë detyrash¹⁹ dhe kontribuon në vendimmarrje të rëndësishme, që lidhen me mirëfunksionimin e shkollës, si: miratimi i planeve financiare, kurrikulat shkollore, hapja dhe mbyllja e shërbimeve të institucionit për palët e treta etj. Ngritja e Bordit është përgjegjësi e përfaqësuesit të njësisë arsimore vendore dhe ka mandat trevjeçar.

Udhëzuesi aktual mbi ngritjen dhe funksionimin e Bordit të Shkollës, kur i referohet përbërjes së tij²⁰, lë vend për interpretim dhe nuk specifikon qartë përfshirjen e nxënësve. Duket sikur pjesëmarrja e nxënësve është fakultative, pasi e njëjta dispozitë i referohet 2 (dy) nxënësve që marrin pjesë në Bordin e Shkollës, si dhe parashikon një përbërje alternative të Bordit, nëse nxënësit nuk janë pjesë e tij.

Komisioni i Etikës dhe Sjelljes²¹ shqyrton ankesat e nxënësve, prindërve dhe stafit të shkollës ndaj shkeljes së etikës dhe sjelljes dhe i propozon masat e duhura drejtorit të shkollës.

18. Neni 34 i ligjit nr. 69/2012, "Për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar.

19. Udhëzuesi i ministrit të Arsimit nr. 25, datë 25.7.2018, "Për ngritjen dhe funksionimin e Bordit të Institucionit Arsimit".

20. Kapitulli 3, pika 5 e udhëzimit të ministrit të Arsimit nr. 25, datë 25.7.2018, "Për ngritjen dhe funksionimin e Bordit të Institucionit Arsimit".

21. Neni 33 i ligjit nr. 69/2012, "Për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar.

Komisioni i Shëndetit, Sigurisë, Mirëmbajtjes dhe Mjedisit²² vepron edhe në nivel shkollë. Ky Komision kryesohet nga drejtori i shkollës ose nga një prej zëvendësve të tij dhe përbëhet nga mësues, prindër e nxënës, të gjithë të zgjedhur nga organet përkatëse. Ky Komision mbikëqyr çështjet që lidhen me sigurinë, shëndetin, higjienën, si dhe me mirëmbajtjen e mjediseve dhe të pajisjeve të shkollës.

Tabela më poshtë paraqet organet drejtuese të shkollës ku marrin pjesë nxënësit:

Tabela 1 - Pjesëmarrja e nxënësve në organet qeverisëse funksionale të shkollës

Organi drejtues i shkollës	Përfaqësimi i nxënësve	Përfaqësimi i aktorëve të tjerë
Bordi i Shkollës	✓ (opsionale dhe jo e detyrueshme)	Mësues, prindër, përfaqësues të qeverisjes vendore dhe të komunitetit.
Qeveria e Nxënësve	✓	-
Komisioni i Etikës dhe i Sjelljes	✓	Mësues, prindër
Këshilli Disiplinor	Me ftesë nga drejtori	Drejtori i shkollës, zëvendësdrejtorët dhe mësuesit e zgjedhur.
Këshilli i Mësuesve	Me ftesë nga drejtori	Mësuesit dhe drejtori i shkollës.
Këshilli i Prindërve të Shkollës	Me ftesë nga kryetari i Këshillit të Prindërve	Prindërit
Këshilli i Prindërve të Klasës	Me ftesë nga kryetari i Këshillit të Prindërve	Prindërit
Komisioni për Shëndetin, Sigurinë, Mirëmbajtjen dhe Mjedisin	✓	Drejtori/ zëvendësdrejtorët, mësues, prindër.

4.2 ANALIZA E REZULTATEVE TË PYETËSORËVE TË NXËNËSVE DHE MËSUESVE

Mendimet e nxënësve dhe të mësuesve u mbledhën përmes pyetësorëve të përshtatur që adresojnë aspekte të veçanta në lidhje me nivelin e ndërgjegjësimit dhe të praktikave në funksionimin e organeve qeverisëse, duke u ndalur veçanërisht te Qeveria e Nxënësve. Një pjesë e pyetësorit u hartua me pyetje të ngjashme për nxënësit dhe për mësuesit për të marrë qasjet dhe opinionet përkatëse në lidhje me funksionimin e nivelit të qeverisjes demokratike në shkollat pilot.

22. Neni 111 i urdhrin nr. 31, datë 28.1.2020, “Për miratimin e rregullores për funksionimin e institucioneve arsimore parauniversitare të Republikës së Shqipërisë”.

Pyetësorët nuk përmbajnë pyetje që lidhen me informacione vetjake. Ata u shpërndanë përmes internetit për nxënësit dhe mësuesit e 25 shkollave të pilotuara nga projekti, për vitin shkollor 2020–2021. Grup-mosha e nxënësve u përzgjedh duke marrë parasysh pavarësinë e tyre për të dhënë opinione të pandikuara, si dhe për të përdorur formularin online të pyetësorit.

Parimet dhe idetë që udhëheqin ekspertin e angazhuar nga KiE-ja dhe punën për hartimin e raportit të vlerësimit, janë:

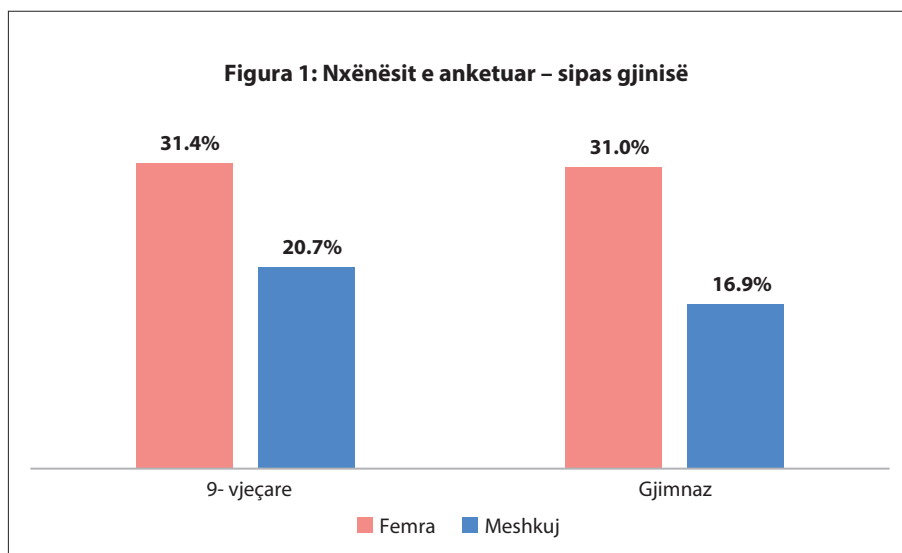
- ▶ të gjithë fëmijët kanë të drejta të barabarta dhe secili aktor luan rolin e tij në promovimin e mirëqenies dhe të pjesëmarrjes së tyre;
- ▶ të gjitha veprimet bazohen në parimin e interesit më të lartë të fëmijës;
- ▶ inkurajimi dhe respektimi i zërit dhe i pikëpamjeve të fëmijëve;
- ▶ hartimi i pyetësorëve me një gjuhë të thjeshtë, të kuptueshme dhe të qartë;
- ▶ përdorimi i kanaleve zyrtare të komunikimit për të kontaktuar fëmijët, që dëshirojnë dhe që shfaqin vullnet të lirë për ta plotësuar pyetësorin dhe për të dhënë mendimin e tyre mbi pyetjet;
- ▶ ruajtja e konfidencialitetit të të dhënave të mbledhura.

Pjesëmarrja ishte vullnetare dhe anonime me qëllim mbledhjen e të dhënave reale, si dhe për të nxjerrë opinione të pandikuara prej mësuesve dhe nxënësve. Pjesëmarrja në sondazh ishte tepër e kënaqshme. Sondazhit iu përgjigjën një numër i mjaftueshëm nxënësish dhe mësuesish, duke realizuar analizën që synonim, si dhe duke krijuar një bazë referimi për krahasimet e ardhshme pas ndërhyrjeve të mbështetura nga projekti. Pyetësorit iu përgjigjën 1926 nxënës dhe 842 mësues.

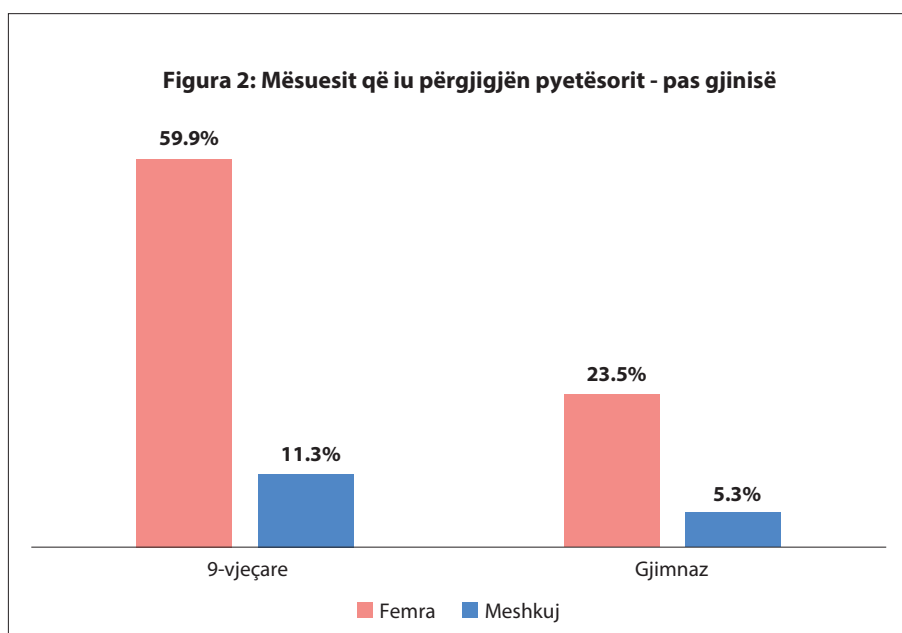
Tabela më poshtë tregon shkallën e pjesëmarrjes së mësuesve dhe të nxënësve, sipas llojit të shkollës dhe sipas gjinisë.

Tabela 2 - Nxënësit dhe mësuesit që morën pjesë në sondazh – sipas gjinisë dhe shkollës

Lloji i shkollës	Numri i mësuesve që u përgjigjën	Numri i nxënësve që u përgjigjën	Mësuesit – sipas gjinisë		Nxënësit – sipas gjinisë	
			F	M	F	M
9-vjeçare	599	1003	504	95	604	399
	71.1%	52.1%	59.9%	11.3%	31.4%	20.7%
Gjimnaz	243	923	198	45	598	325
	28.9%	47.9%	23.5%	5.3%	31.0%	16.9%
Totali	842	1926	702	140	1202	724

Bazuar në të dhënat e mbledhura, nxënëset vajza treguan më shumë interes për të marrë pjesë në sondazh, krahasuar me nxënësit djem.

4.2.1 Komentet nga nxënësit

Në lidhje me pyetjen e përgjithshme mbi njohuritë që kanë nxënësit për ekzistencën e çdo organi drejtues në shkollën e tyre, shumica dërrmuese u përgjigjën pozitivisht. Edhe pse shumica e nxënësve ishin në dijeni të ekzistencës së organeve drejtuese në shkollën e tyre (73%), pothuajse një e pesta (24%) e nxënësve nuk ishte në dijeni për to, ndërsa 3% nuk kishin informacion. Edhe në këtë rast, nxënëset vajza duket se janë më të informuara për ekzistencën e organeve drejtuese.

Figura 3 - Informimi i nxënësve në lidhje me organet drejtuese të shkollës – sipas gjinisë

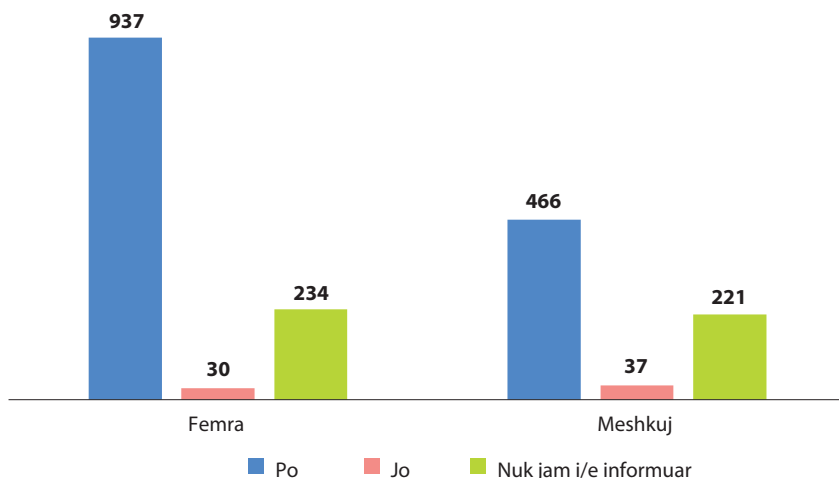
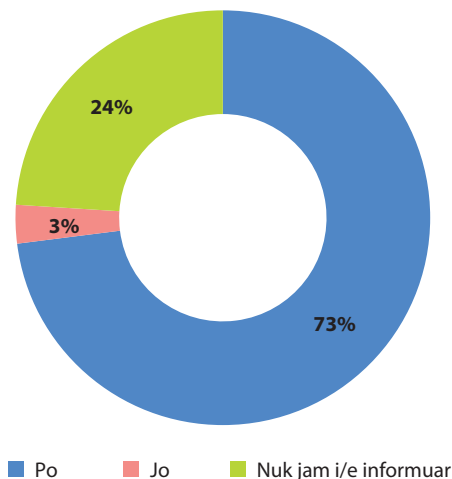

Figura 4 - Informimi i nxënësve për organet drejtuese të shkollës

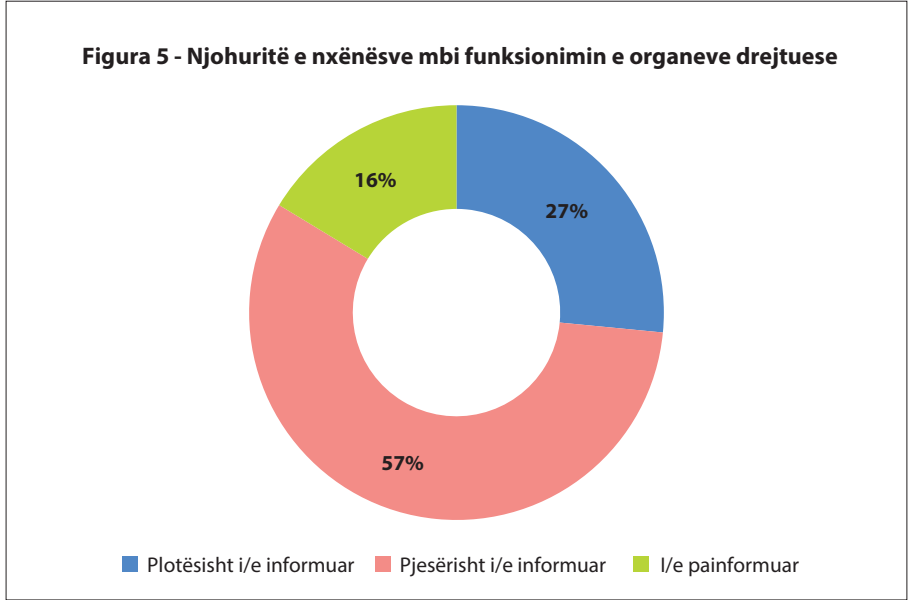

Sidoqoftë, përgjigja e mëposhtme, që synonte të vlerësonte saktësinë e njohjes së organeve qeverisëse në shkollë, tregoi një nivel të ulët njohjeje.

Për të vlerësuar nivelin e njohurive të nxënësve mbi llojet e organeve qeverisëse që veprojnë në nivel shkolle, iu kërkua të përzgjedhin të gjitha organet ekzistuese në shkollën e tyre. Pyetja synonte ato organe që operonin në nivel shkolle, megjithatë, në hartimin e përgjigjeve të sugjeruara, edhe pse nuk funksionon në nivel shkolle, u përfshi qëllimisht edhe alternativa për Parlamentin e Nxënësve, për të testuar nivelin e tyre të njohjes.

Të dhënat treguan se 25,5% (491) e nxënësve ishin plotësisht të informuar në lidhje me llojet e organeve drejtuese dhe kishin zgjedhur në mënyrë korrekte Bordin e Shkollës dhe Qeverinë e Nxënësve. Përgjigja e dhënë nga pjesa tjetër e nxënësve tregoi se ata ishin: ose pjesërisht të informuar ose të informuar gabim ose aspak të informuar. Pjesërisht të informuar konsiderohen nxënësit që zgjedhën një opsion të saktë dhe një të pasaktë. Ndër nxënësit pjesërisht të informuar (58% e të gjithë pjesëmarrësve), një përqindje e lartë (76%) përfshiu Qeverinë e Nxënësve te përgjigjet e tyre.

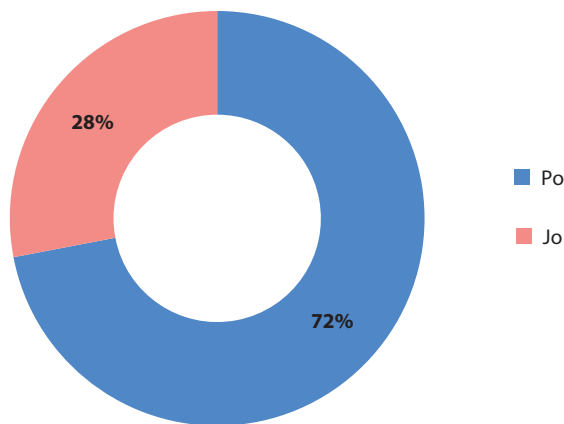
Të painformuar u konsideruan nxënësit që zgjedhën vetëm opsionin e Parlamentit të Nxënësve ose që u shprehën se nuk janë të informuar. Për më tepër, të dhënat e mbledhura nga këto përgjigje ngrenë pyetjen nëse nxënësit janë të informuar aq sa të bëjnë dallimin midis Qeverisë së Nxënësve dhe Parlamentit të Nxënësve²³.

Nga të dhënat, na rezulton se 72% e nxënësve ishin të njohur me misionin, të drejtat dhe përgjegjësitë e Qeverisë së Nxënësve. Sidoqoftë, fakti që 28% e nxënësve u përgjigjën negativisht, përbën shqetësim. Në këtë këndvështrim, duhet të merret parasysh ndikimi që pati situata e pandemisë në veprimtarinë dhe vizibilitetin e Qeverisë së Nxënësve.

23. Tabela 1, në Shtojcë, pasqyron kombinimin e përgjigjeve të nxënësve.

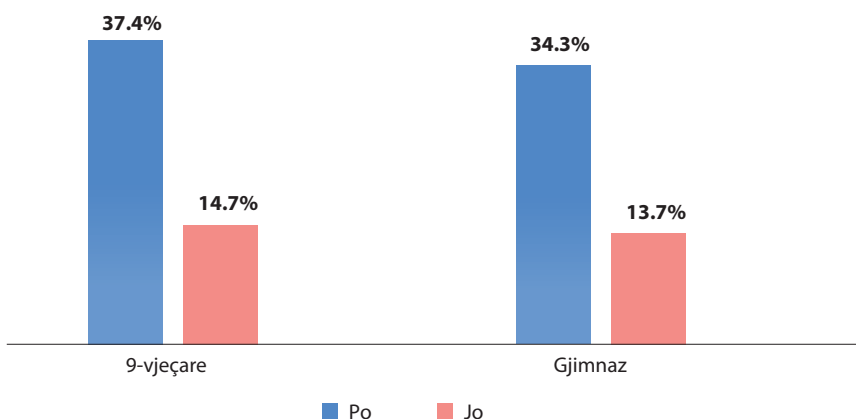
Figura 6 - Njohuritë e nxënësve mbi misionin, të drejtat dhe përgjegjësitë e Qeverisë së Nxënësve

Grafikët e mëposhtëm tregojnë përgjigjet mbi nivelin e informacionit në lidhje me misionin, të drejtat dhe përgjegjësitë e Qeverisë së Nxënësve, sipas llojit të shkollës (shkollat që ofrojnë arsimin bazë/arsim të mesëm të ulët dhe ato që ofrojnë arsim të mesëm të lartë, gjimnaz) dhe grup-moshës së pjesëmarrësve.

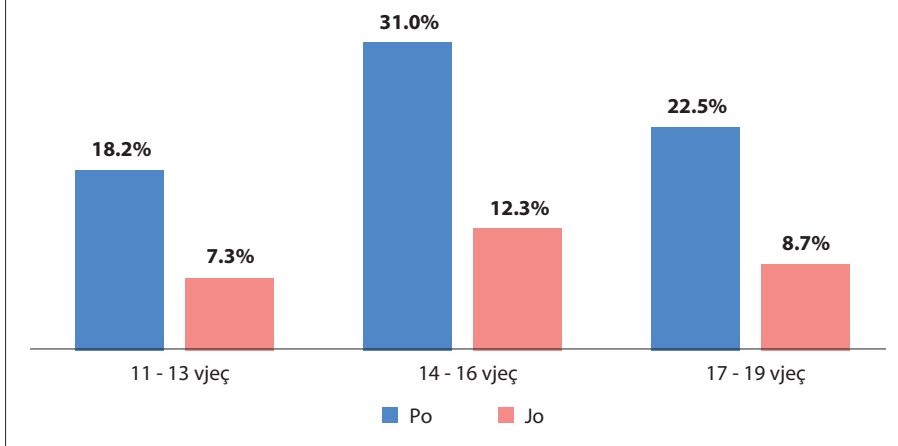
Të dhënat nga grafiku i mëposhtëm tregojnë se nxënësit e klasës IX janë më të informuar në krahasim me nxënësit e gjimnazit.

Figura 7 - Njohuritë e nxënësve për misionin, të drejtat dhe përgjegjësitë e Qeverisë së Nxënësve – sipas cikleve mësimore

Krahasimi i grup-moshave tregon se nxënësit e moshës 14–16 vjeç ishin më të vetëdijshëm në krahasim me dy grup-moshat e tjera, 11–13 dhe 17–19 vjeç.

Figura 8 - Njohuritë e nxënësve për misionin, të drejtat dhe përgjegjësinë e Qeverisë së Nxënësve - sipas grup-moshës

Nxënësve iu bënë pyetje të ndryshme lidhur me përvojën dhe pjesëmarrjen e tyre si anëtarë të Qeverisë së Nxënësve, si votues e përfitues nga veprimtaritë e Qeverisë së Nxënësve etj. Informacioni i detajuar është pasqyruar në tabelën përkatëse në shtojcën²⁴ bashkëlidhur këtij Raporti.

Pyetjes nëse i anketuari kishte qenë ose jo pjesë e Qeverisë së Nxënësve, 33.3% e nxënësve iu përgjigj Po, gjë që tregon për një pjesëmarrje të lartë të tyre. Ky, gjithashtu, është tregues se anëtarët aktualë ose anëtarët e mëparshëm të Qeverisë së Nxënësve kanë qenë pjesë e sondazhit.

Sidoqoftë, në lidhje me pyetjen “Nëse ndonjë nga shokët tuaj të klasës është pjesë e Qeverisë së Nxënësve”, një përqindje relativisht e lartë nxënësish (22%) u përgjigjën negativisht dhe kjo është shqetësuese, sepse të gjithë nxënësit duhet ta dinë se kush është përfaqësuesi i klasës së tyre në Qeverinë e Nxënësve.

Një shqetësim tjetër që treguan analizat e të dhënave lidhet me pyetjen për ruajtjen e fshehtësisë në procesin e votimit.

Fakti që 35% e të anketuarve deklaruan se votimi nuk është i fshehtë, hap për diskutim çështjen nëse ka qenë demokratik procesi i zgjedhjes dhe nëse nxënësit kanë qenë në gjendje të ushtrojnë të drejtën e tyre për të votuar. Përveç kësaj, 48% e nxënësve nuk kanë marrë pjesë në procesin zgjedhor. Ndërkohë që pritet që në këtë proces të marrin pjesë 100% e nxënësve, vetëm 52% e të anketuarve kanë marrë pjesë në zgjedhjen e organeve të Qeverisë së Nxënësve.

24. Tabela 2, në Shtojcë, pasqyron përgjigjet e marra nga nxënësve për përvojën dhe pjesëmarrjen e tyre.

Figura 9 - Pjesëmarrja e nxënësve në organet drejtuese të shkollës

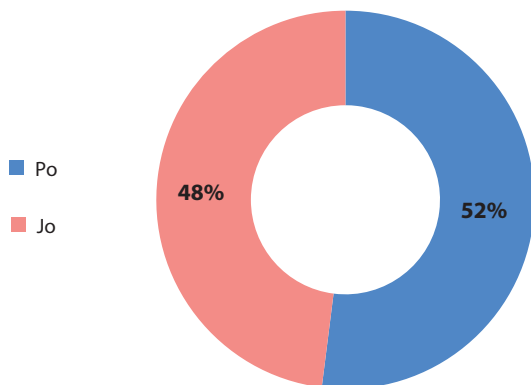

Figura 10 - Pjesëmarrja e nxënësve në procesin zgjedhor

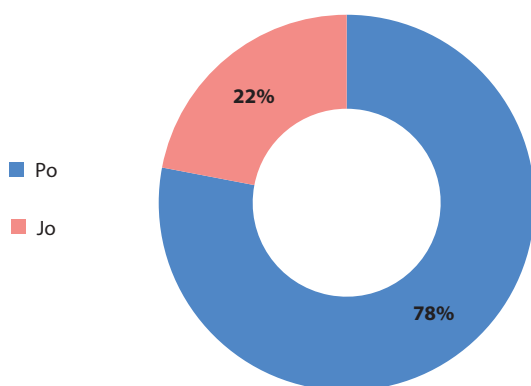
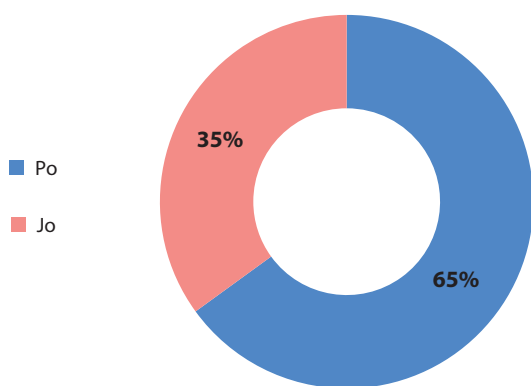
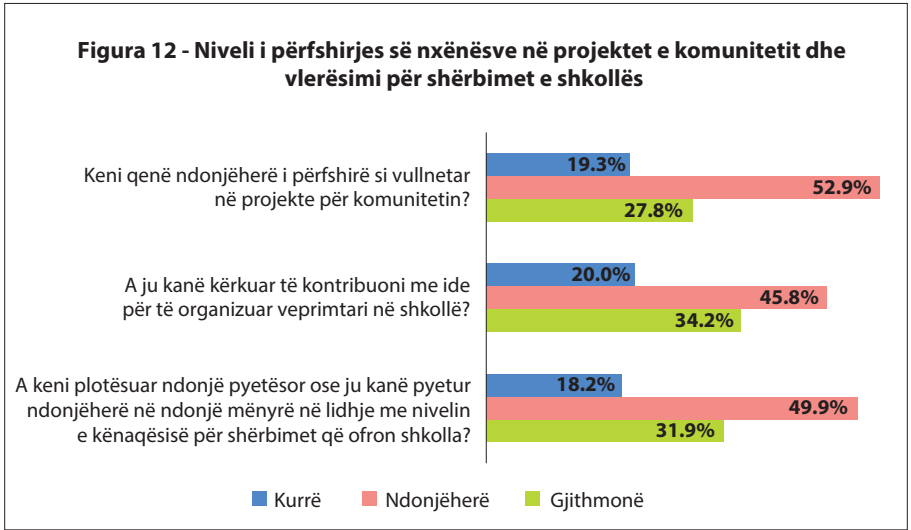

Figura 11 - Fshehtësia e procesit zgjedhor

Edhe pse është raportuar një nivel i lartë vlerësimi me përfaqësimin e nxënësve në qeveri (79,8%) dhe një nivel i lartë informimi mbi veprimtaritë e Qeverisë së Nxënësve (79,7%), 41,74% e të anketuarve nuk kanë qenë pjesë e veprimtarive të Qeverisë së Nxënësve, ndërsa 38,53% e të anketuarve nuk e dinë se ku mund të gjejnë informacion për veprimtari të tilla.

Pyetjet e mëposhtme synojnë të matin nivelin e përfshirjes së nxënësve në projektet e komunitetit, si dhe vlerësimin në lidhje me shërbimet e shkollës dhe ide për veprimtaritë e organizuara në shkollë. Pothuajse 20% e nxënësve, deklarojnë se asnjëherë nuk u është kërkuar të kontribuojnë me ide për veprimtaritë e organizuara në shkollë, kurse 18,22% e tyre nuk janë konsultuar asnjëherë për shkallën e vlerësimit në lidhje me shërbimet e shkollës.

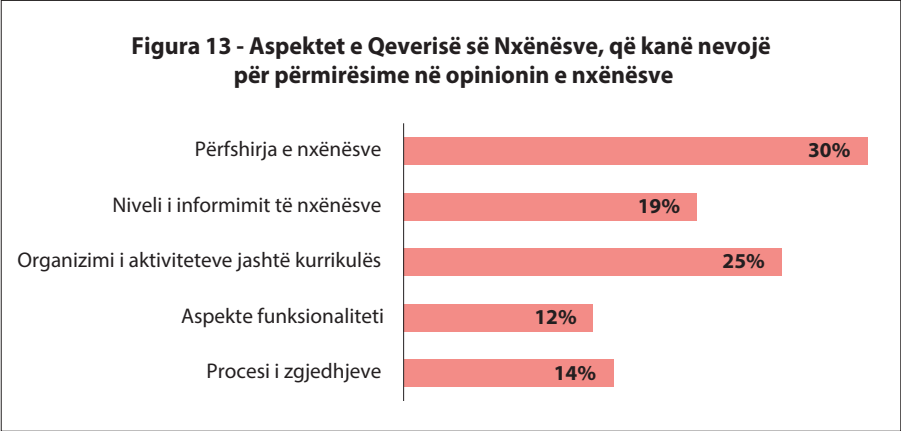
Një pjesë tjetër e pyetësorit kishte për qëllim të mblidhte mendimet dhe perceptimet e nxënësve mbi të drejtën e tyre për t’u informuar dhe për të qenë pjesë e vendimeve në fusha të ndryshme të funksionimit të klasës/shkollës. Tabela përkatëse²⁵ jep informacion të detajuar mbi nivelin e informimit dhe të përfshirjes së nxënësve në vendimmarrje për disa çështje që kanë të bëjnë me klasën ose shkollën. Është shqetësues fakti, se gati 10% e nxënësve të anketuar nuk kanë informacion mbi rregullat e shkollës dhe të drejtat e përgjegjësitë e tyre. Një përqindje e lartë, prej 41,85% e të anketuarve, duket se janë të keqinformuar, pasi shprehen se mund të marrin vendime për rregullat e shkollës, ndërkohë që kjo përgjegjësi i takon drejtorit të shkollës. Qeveria e Nxënësve duhet të konsultohet dhe të kontribuojë në nivelin e grupit të punës, ndërsa vendimi i takon drejtorit.

Përgjigjet e nxënësve për mënyrat e përmirësimit të qeverisjes së nxënësve, theksojnë se përfshirja e tyre është fusha që kërkon më shumë punë për përmirësim.

25. Tabela 3, në Shtojcë, pasqyron përgjigjet e marra nga nxënësit për nivelin e tyre të informimit dhe të përfshirjes.

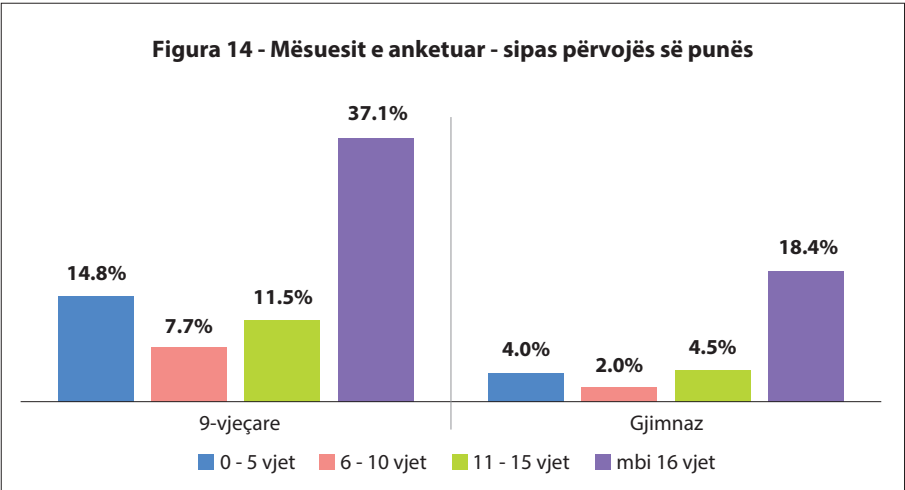
Edhe pse 14% e nxënësve shprehën nevojën për të përmirësuar procesin zgjedhor dhe vetëm 19% mendonin se kishin nevojë të informoheshin më shumë, të dhënat e mbledhura mbi nivelin e tyre të informimit dhe mungesën e fshehtësisë të procesit, nxjerrin në pah domosdoshmërinë për të përmirësuar këto aspekte. Përveç kësaj, pyetja në lidhje me veprimtaritë jashtëshkollore mori një numër mjaft të madh përgjigjesh, gjë që tregon se shkollat e vlerësojnë rolin e përfshirjes së nxënësve në këtë fushë.

Figura më poshtë pasqyron përgjigjet e nxënësve, që u janë shtruar si alternativa, për të gjitha fushat që duhen përmirësuar.

4.2.2 Përgjigjet e mësuesve

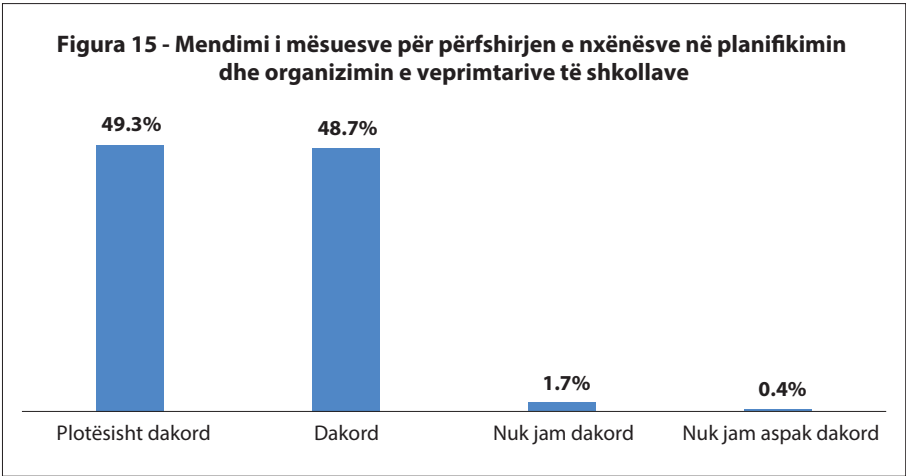
Anketa, gjithashtu, iu shpërnda edhe mësuesve dhe pati një shkallë të lartë pjesëmarrjeje. Në sondazh morën pjesë 842 mësues, prej të cilëve numrin më të madh e përbënin mësues me përvojë mbi 16-vjeçare.

Mësuesve iu drejtuan pyetje të ngjashme me nxënësit, në mënyrë që të dilnin dallimet në qasjet e tyre ndaj të njëjtave çështje. Tabela²⁶ tregon përgjigjet dhe perceptimet e tyre në lidhje me të drejtat e nxënësve në nivelin e pjesëmarrjes në fusha të ndryshme të funksionimit të klasës/shkollës.

Opinion i mësuesve ndaj përfshirjes së nxënësve është mjaft përkrahës, siç tregohet në përgjigjet e marra në lidhje me autoritetin që miraton rregullat e shkollës. 54,5% e mësuesve deklaruan se nxënësit duhet të përfshihen, vetëm ose në bashkëpunim me të rriturit edhe pse, sipas legjislacionit, kjo është përgjegjësi e drejtorit të shkollës.

Mësuesit u pyetën nëse nxënësit duhej të përfshiheshin më shumë në planifikimin dhe në organizimin e veprimtarive shkollore dhe 97.98% e tyre ranë dakord që nxënësit duhet të përfshihen më shumë. Numri i mësuesve, që nuk u pajtuan me rritjen e përfshirjes së nxënësve, qe shumë i ulët, 2.02% dhe kjo tregon qartë se mësuesit e mbështesin përfshirjen e nxënësve në vendimmarrje, kur bëhet fjalë për çështje që lidhen me vetë nxënësit.

Mësuesve iu drejtuan pyetje në lidhje me qasjen e palëve të interesuara ndaj nivelit të përfshirjes së nxënësve dhe qeverisë së nxënësve në planifikimin dhe zbatimin e veprimtarive shkollore, me qëllim identifikimin e fushave që kanë nevojë për përmirësim. Tabela e të dhënave përkatëse, përmban informacion të detajuar mbi përgjigjet e mbledhura nga mësuesit.

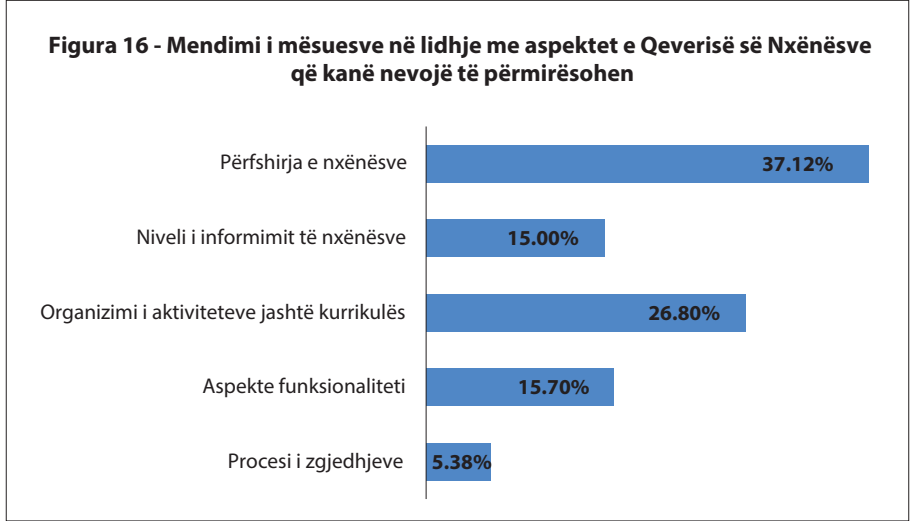
Mësuesit, gjithashtu, ranë dakord masivisht (99,29%) që drejtori i shkollës duhet të jetë më i vetëdijshëm për detyrat e tij/saj ndaj Qeverisë së Nxënësve. Kjo nxit përfshirjen e Qeverisë së Nxënësve në proceset e konsultimit dhe të vendimmarrjes, duke e bërë kuptimplote atë. Përveç rolit të drejtorëve, në këtë drejtim, mësuesit, gjithashtu, u shprehën në një mendje se ata duhet të konsultohen shpesh me Qeverinë e Nxënësve dhe duhet t’i modifikojnë qëndrimet ndaj tyre. Nga ana tjetër, 48,22% e mësuesve pajtohen me idenë se nxënësit nuk e kuptojnë si duhet rolin e tyre në Qeverinë e Nxënësve.

26. Tabela 4, në shtojcë, pasqyron përgjigjet e marra nga mësuesit mbi opinionin e tyre në lidhje me nivelin e informimit dhe përfshirjen e nxënësve.

Një nga rezultatet e anketimit ka të bëjë me lirinë e nxënësve për të shprehur mendimin e tyre. Në lidhje me këtë, 38,84% e mësuesve të anketuar janë dakord që nxënësit që marrin pjesë në Qeverinë e Nxënësve hezitojnë të shprehin mendimin e tyre gjatë komunikimit me mësuesit, drejtorin e shkollës dhe grupet e punës të krijuara nga drejtori, ndërsa 99,29% e mësuesve të anketuar mendojnë se drejtori dhe mësuesit kanë nevojë të mësojnë se si të punohet në mënyrë më efektive me Qeverinë e Nxënësve.

Mësuesit u pyetën, gjithashtu, për mënyrat e përmirësimit të Qeverisë së Nxënësve, nga ku na rezulton se përfshirja e nxënësve mbetet fusha që kërkon më shumë përmirësim. Edhe pse niveli i informimit të nxënësve dhe procesi zgjedhor nuk ishin zgjedhjet kryesore për mësuesit, analiza e të dhënave tregon se këto çështje tepër të rëndësishme kërkojnë ndërhyrje për përmirësim.

Grafiku i mëposhtëm pasqyron përgjigjet e mësuesve, që iu shtruan si përgjigje alternative, për të gjitha fushat që duhen përmirësuar.

5. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Duke iu referuar kontekstit ndërkombëtar dhe kombëtar dhe, në veçanti, Kornizës Referuese të Kompetencave për Kulturë Demokratike, si dhe legjislacionit përkatës, kjo analizë përqipet të japë një pasqyrë të situatës në lidhje me rolin e organeve të qeverisjes e, posaçërisht, të Qeverisë së Nxënësve e të praktikave të saj të zbatimit.

Lidershipi i KE-së dhe praktikat e menaxhimit të shkollës sugjerojnë për veprime mbi krijimin e strukturave dhe proceseve gjithëpërfshirëse dhe vendimmarrëse, duke përfshirë kompetencat për leadership, mësuesit, nxënësit dhe prindërit në përcaktimin e agjendave dhe pjesëmarrjen në vendimet e politikave.

Pjesëmarrja e lartë e të anketuarve në njëzet e pesë shkollat e pilotuara tregoi një interes të lartë për çështjet që kanë të bëjnë me nivelin e pjesëmarrjes së nxënësve në organet qeverisëse në nivel shkolle drejt një qeverisjeje demokratike dhe gjithëpërfshirëse.

Analiza e legjislacionit përkatës tregon se organizimi, të drejtat dhe përgjegjësitë, si dhe përfshirja e nxënësve në proceset e vendimmarrjes adresohen deri diku nga legjislacioni. Megjithatë, roli dhe përgjegjësitë e Qeverisë së Nxënësve gjenden në disa akte të ndryshme. Prandaj, rekomandohet që një akt i posaçëm, siç është udhëzimi i ministrit të adresojë në mënyrë gjithëpërfshirëse përgjegjësitë përkatëse të Qeverisë së Nxënësve dhe të organeve të tjera drejtuese, që operojnë në nivel shkolle.

Ndryshimet në udhëzimin e ministrit, për krijimin dhe organizimin e Qeverisë së Nxënësve, krijojnë fragmentim në kuadrin ligjor që adreson fushën e veprimtarisë, të drejtat dhe përgjegjësitë e Qeverisë së Nxënësve. Përveç kësaj, ndryshimet e bëra në udhëzuesin përkatës, për organizimin dhe funksionimin e Bordit të Shkollës, krijojnë paqartësi, pasi nga njëra anë duket se është rritur pjesëmarrja e nxënësve në Bord (nga një në dy vetë), ndërsa, nga ana tjetër, Bordi ofron mundësi nëse në përbërjen e tij nuk ka asnjë nxënë.

Në përgjithësi, ekziston një perceptim pozitiv i mësuesve dhe i nxënësve në lidhje me rolin dhe përfshirjen e nxënësve në organet vendimmarrëse dhe, më pas, në mirëfunksionimin e shkollës.

Përgjigjet e ndryshme nga nxënësit dhe mësuesit, për pyetje të ngjashme, ngrenë nevojën për një kuptim më të mirë dhe të unifikuar të rolit dhe përfshirjes së nxënësve, në përgjithësi, dhe Qeverisë së Nxënësve, në veçanti, në vendimmarrje në nivel shkolle. Në të njëjtën kohë, del i nevojshme përmirësimi i kapaciteteve të Qeverisë së Nxënësve, në mënyrë që të përmbushë siç duhet misionin dhe detyrat e saj dhe të përfshijë më gjerësisht nxënësit e tjerë jashtë qeverisë.

Analiza e të dhënave tregon nevojën për t'u siguruar që nxënësit, që nuk janë pjesë e strukturës së qeverisë, të kenë mundësi të shprehin pikëpamjet dhe nevojat e tyre. Është po aq e rëndësishme që proceset zgjedhore të organeve të nxënësve të jenë transparente dhe demokratike. Rrjedhimisht, kjo kërkon që nxënësit të informohen më mirë për rolin dhe misionin e qeverisë së shkollës.

Të dhënat e mbledhura nxorën në pah nevojën që drejtorët dhe mësuesit të mësojnë të punojnë në mënyrë më efektive me Qeverinë e Nxënësve dhe t'i përfshijnë ata në një mënyrë më kuptimplotë në proceset e konsultimit dhe të vendimmarrjes.

Duke u bazuar në përgjigjet e mësuesve dhe të nxënësve, për fushat që kanë nevojë për përmirësim në lidhje me funksionimin e Qeverisë së Nxënësve, duket se organizimi i veprimtarive jashtëkurrikulare është alternativa e dytë e rëndësishme më e zgjedhur nga të dyja grupet e të anketuarve (zgjedhja e parë është përfshirja e nxënësve).

Ky rezultat nxjerr në pah domosdoshmërinë e mbështetjes së Qeverisë së Nxënësve nga të gjithë aktorët e shkollës, duke përfshirë drejtorin, mësuesit, organet e tjera pjesëmarrëse në shkollë dhe në Bordin e Shkollës, të cilat mund të gjejnë mënyra për të mbledhur dhe për të destinuar fonde në mbështetje të veprimtarisë së Qeverisë së Nxënësve.

SHTOJCA

Përgjigjet e nxënësve

Tabela 1

Cili nga organet e mëposhtme drejtuese funksionon në shkollën tuaj? (Ju lutemi, shënoni të gjitha opsionet e vlefshme)	Numri i përgjigjeve dhe i kombinimeve
Bordi i Shkollës	247
Bordi i Shkollës; nuk jam i informuar	7
Bordi i Shkollës; Parlamenti i Nxënësve	12
Parlamenti i Nxënësve	19
Qeveria e Nxënësve	651
Qeveria e Nxënësve; Bordi i Shkollës	491
Qeveria e Nxënësve; Bordi i Shkollës; nuk jam i informuar	1
Qeveria e Nxënësve; Bordi i Shkollës; Parlamenti i Nxënësve	168
Qeveria e Nxënësve; Bordi i Shkollës; Parlamenti i Nxënësve; nuk jam i informuar	4
Qeveria e Nxënësve; nuk jam i informuar	9
Qeveria e Nxënësve; Parlamenti i Nxënësve	23
Nuk jam i informuar	294
	1926

Tabela 2

Pyetjet	PO	JO
A jeni /keni qenë ndonjëherë pjesë e ndonjë organi drejtues?	642 33.3%	1284 66.67%
A është ndonjë nga shokët tuaj të klasës/ shkollës pjesë e ndonjë organi drejtues?	1493 77.52%	433 22.48%
A është i fshehtë procesi i votimit të zgjedhjes së përfaqësuesit të klasës për Qeverinë e Nxënësve?	1244 64.59%	682 35.41%
A keni marrë pjesë në zgjedhjen e tij/saj?	1005 52.18%	921 47.82%

A jeni të kënaqur me përfaqësimin e tij/saj?	1537	389
	79.80%	20.20%
A keni marrë pjesë në nisma dhe projekte të organizuara nga <i>Qeveria e Nxënësve</i> në shkollën tuaj?	1122	804
	58.26%	41.74%
A jeni informuar në lidhje me veprimtarinë e <i>Qeverisë së Nxënësve</i> në shkollën tuaj?	1515	411
	78.66%	21.34%
A ka ndonjë vend të dedikuar në shkollën tuaj, ku mund të gjenden postimet/njoftimet e <i>Qeverisë së Nxënësve</i> ?	1184	742
	61.47%	38.53%
A ka ndonjë gazetë të zhvilluar nga <i>Qeveria e Nxënësve</i> në shkollën tuaj?	763	1163
	39.62%	60.38%
A jeni konsultuar për veprimtaritë e kryera nga drejtuesit e shkollës apo në emër të drejtuesve të shkollës?	1062	864
	55.14%	44.86%

Tabela 3

	Askush nuk na ka informuar për këtë	Jemi të informuar, por vendimet i kanë marrë të rriturit	Na kanë marrë mendim, por vendimin e kanë marrë të rriturit	Ne mund të marrim vendim për këtë vetë ose në bashkëpunim me të rriturit
Rregullat e shkollës - të drejtat dhe përgjegjësitë e nxënësve	188	472	460	806
	9.76%	24.51%	23.88%	41.85%
Rregullat e klasës	153	457	402	914
	7.94%	23.73%	20.87%	47.46%
Si ulemi/vendosemi në klasë	257	549	343	777
	13.34%	28.50%	17.81%	40.34%
Ekskursione dhe udhëtime	436	323	488	679
	22.64%	16.77%	25.34%	35.25%
Veprimtaritë jashtëshkollore	475	389	438	624
	24.66%	20.20%	22.74%	32.40%
Organizimi i kohës së lirë në shkollë, domethënë koha e pushimit (kur bëhen/sa zgjasin)	634	607	290	395
	32.92%	31.52%	15.06%	20.51%

Zbukurimi i hapësirave shkollore	505	371	408	642
	26.22%	19.26%	21.18%	33.33%
Zbukurimi dhe mënyra e uljes/ vendosjes së nxënësve në klasë	325	245	338	1018
	16.87%	12.72%	17.55%	52.86%
Unifforma shkollore (nëse ka)	704	349	212	409
	42.05%	20.85%	12.66%	24.43%
Përfaqësimi i nxënësve në organe drejtuese dhe në organe të tjera shkollore (parlamentet e nxënësve, ekipet e gjithëpërfshirjes, ekipi kundër bulizmit)	450	353	356	767
	23.36%	18.33%	18.48%	39.82%
Përmbajtja e takimeve të prindërve	279	584	434	629
	14.49%	30.32%	22.53%	32.66%
Oraret e punës në mjedise të ndryshme shkollore (biblioteka, laboratorë, palestra e shkollës)	470	537	346	573
	24.40%	27.88%	17.96%	29.75%

Përgjigjet e mësuesve

Tabela 4

	Nxënësit duhet të konsultohen për këtë, por vendimet duhet t'i marrin të rriturit	Nxënësit duhet të marrin një vendim për këtë, ose vetëm ose në bashkëpunim me të rriturit	Nxënësit vetëm duhet të informohen për këtë
Rregullat e shkollës – të drejtat dhe përgjegjësitë e nxënësve	226	459	157
	26.84%	54.51%	18.65%
Rregullat e klasës	212	513	117
	25.18%	60.93%	13.90%
Si ulemi/vendosemi në klasë	301	385	156
	35.75%	45.72%	18.53%
Ekskursione dhe udhëtime	458	349	35
	54.39%	41.45%	4.16%

Veprimtaritë jashtëshkollore	315	454	73
	37.41%	53.92%	8.67%
Organizimi i kohës së lirë në shkollë, domethënë koha e pushimit/ve (kur bëhen/sa zgjasin)	333	185	324
	39.55%	21.97%	38.48%
Zbukurimi i hapësirave shkollore	311	440	91
	36.94%	52.26%	10.81%
Zbukurimi dhe mënyra e uljes/vendosjes së nxënësve në klasë	190	615	37
	22.57%	73.04%	4.39%
Uniforma shkollore (nëse ka)	317	364	147
	38.29%	43.96%	17.75%
Përfaqësimi i nxënësve në organe drejtuese dhe në organe të tjera shkollore (parlamentet e nxënësve, ekipet e gjithëpërfshirjes, ekipi kundër bulizmit)	172	617	53
	20.43%	73.28%	6.29%
Përmbajtja e takimeve të prindërve	333	269	240
	39.55%	31.95%	28.50%
Oraret e punës në mjedise të ndryshme shkollore (biblioteka, laboratorë, palestra e shkollës)	325	226	291
	38.60%	26.84%	34.56%

Tabela 5

	Jam plotësisht dakord	Dakord	Nuk jam dakord	Nuk jam aspak dakord
Nxënësit që marrin pjesë në qeveri duhet të marrin më shumë përgjegjësi për planifikimin dhe realizimin e veprimtarive të shkollës	415	410	14	3
	49.29%	48.69%	1.66%	0.36%
Drejtori i shkollës duhet të jetë më i vetëdijshëm për detyrat e tij/saj ndaj Qeverisë së Nxënësve	551	285	2	4
	65.44%	33.85%	0.24%	0.48%

Drejtorët dhe mësuesit duhet të konsultohen gjithmonë me <i>Qeverinë e Nxënësve</i>	444	365	30	3
	52.73%	43.35%	3.56%	0.36%
Drejtorët dhe mësuesit duhet të modifikojnë qëndrimet e tyre ndaj pjesëmarrjes së nxënësve dhe rolit të <i>Qeverisë së Nxënësve</i>	376	450	12	4
	44.66%	53.44%	1.43%	0.48%
Nxënësit nuk e kuptojnë rolin e tyre në <i>Qeverinë e Nxënësve</i>	71	335	339	97
	8.43%	39.79%	40.26%	11.52%
Pjesëmarrja e nxënësve ndikon në funksionimin e shkollës	151	387	253	51
	17.93%	45.96%	30.05%	6.06%
Nxënësit, që marrin pjesë në <i>Qeverinë e Nxënësve</i> , hezitojnë të shprehin mendimin e tyre gjatë komunikimit me mësuesit, me drejtorin e shkollës dhe me grupet e punës të ngritura nga drejtoria	82	245	410	105
	9.74%	29.10%	48.69%	12.47%
Drejtori dhe mësuesit duhet të dinë të punojnë në mënyrë më efektive me <i>Qeverinë e Nxënësve</i>	477	359	5	1
	56.65%	42.64%	0.59%	0.12%
Roli dhe funksionimi i <i>Qeverisë së Nxënësve</i> në shkolla duhet të rishikohet për të përmbushur më mirë misionin e organeve drejtuese të nxënësve	253	524	60	5
	30.05%	62.23%	7.13%	0.59%

Këshilli i Evropës është organizata kryesore e kontinentit për të drejtat e njeriut. Në të bëjnë pjesë 47 shtete anëtare, duke përfshirë të gjitha shtetet anëtare të Bashkimit Evropian. Të gjithë shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, dokument i cili është hartuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe shtetin e së drejtës. Gjykata Evropiane mbikëqyr zbatimin e Konventës nga shtetet anëtare.

www.coe.int

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE